

بررسی رابطه گرایش به خشونت و طرحواره های ناسازگار اولیه

علی قنبری^۱ و مریم نادری لردجانی^۲

^۱ دکتری علوم تربیتی، گرایش فلسفه تعلیم و تربیت، موسس دبستان نوید دانش لردگان

^۲ کارشناس علوم تربیتی، گرایش مشاوره و راهنمایی، دبستان نوید دانش لردگان

چکیده

هدف پژوهش حاضر پیش بینی گرایش به خشونت بر اساس طرحواره ناسازگار اولیه دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان لردگان بود. **روش** پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان لردگان در سال ۱۴۰۰ تشکیل داد. نمونه آماری بر اساس جدول مورگان و گرجسی شامل ۱۰۰ نفر بود. **ابزار** شامل: مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی (IARS) و پرسشنامه طرحواره های ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۸) بود در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی میانگین، انحراف معیار و برای تبیین فرضیه های تحقیق از روش های استنباطی پارامتریک آزمون ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون بر اساس نرم افزار آماری SPSS^۱ استفاده شد. **نتایج** نشان داد گرایش به خشونت بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه نیز قابل پیش بینی است. ارتباط بین گرایش به خشونت و طرحواره های ناسازگار اولیه معنادار و با جهت مثبت بدست آمد.

بحث و نتیجه گیری: جهت کاهش گرایش به خشونت باید اثرگذاری طرحواره های ناسازگار اولیه کاهش افزایش یابد.

کلید واژه ها: گرایش به خشونت، طرحواره ناسازگار اولیه، نوجوانان

مقدمه

نوجوانی به علت ساختار فکری خاص، یکی از بحرانی ترین مراحل زندگی است. برخی از روانشناسان معتقدند اگر نوجوان این دوره را بدون مشکل سپری نماید به بزرگسال سالمی تبدیل خواهد شد و نقش خود را خوب ایفا خواهد کرد اما اگر در این گذر دشواری هایی به وجود آید، بهداشت روانی نوجوان از مسیر اصلی منحرف و به بیراهه کشیده می شود (گنجی، ۱۳۹۷). یکی از مواردی که در دوران نوجوانی باید مورد توجه قرار گیرد گرایش به خشونت است.

خشونت، پدیده ای است به قدمت تاریخ خانواده. به گونه ای که این پدیده حتی در پیشرفته ترین کشورهای جهان نیز؛ فراوانی نگران کننده ای دارد و یکی از مهمترین عوامل بروز بسیاری از ناهنجاری ها و آسیب های اجتماعی تشخیص داده شده است. خشونت تحت تاثیر عوامل متعددی می باشد از جمله این عوامل می توان به طرحواره های ناسازگار اولیه اشاره نمود. بر اساس تعریف یانگ، طرحواره های ناسازگار اولیه الگوها یا درون مایه های عمیق و فراگیری هستند که در دوران کودکی شکل گرفته، در مسیر زندگی تداوم دارند، به رابطه فرد با خود و یا دیگران مربوط می شوند و به شدت ناکارآمدند (یانگ و لانگ، ۲۰۰۶). این طرحواره ها،

^۱ - Statiscal pakager for the social sciences

^۲ - Young, Long,

الگوهای هیجانی و شناختی خود آسیب رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول، در ذهن شکل گرفته اند و در سیر زندگی تکرار می شوند (یانگ،^۱، ۲۰۱۴). طر حواره ها نقش عمده ای در تفکر، احساس، رفتار و نحوه برقراری ارتباط بیماران با دیگران بازی می کنند و به گونه ای متناقض و اجتناب ناپذیر، زندگی بزرگسالی را به شرایط ناگوار دوران کودکی می کشانند که غالباً برای بیماران زیان بخش بوده است (سیموس، ترجمه جلالی و همکاران ۱۳۸۳) همچنین طر حواره های ناسازگار اولیه، مکانیسم های ناکارآمدی هستند که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به پریشانی روان شناختی می انجامد (تیلور^۲ ۲۰۰۵). آنچه از مرور پیشینه پژوهش بدست آمد، این است که افراد به واسطه خشونت دچار مشکلات فراوان فردی و اجتماعی می شوند. فلذا بررسی عوامل مرتبط با خشونت در نوجوانان از اهمیت زیادی برخوردار است. بنابراین در راستای دستیابی به این هدف و نیز پرهیز از انجام پژوهش های تکراری و مشابه، مسئله پژوهش حاضر این است که آیا بین طر حواره های ناسازگار اولیه با گرایش به خشونت رابطه وجود دارد؟ و در صورت وجود رابطه آیا طر حواره های ناسازگار اولیه پیش بینی کننده مناسبی برای خشونت هستند؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به موضوع و هدف اصلی تحقیق کاربردی و براساس نحوه گردآوری اطلاعات توصیفی و از نوع همبستگی و با توجه به موقعیت انجام پژوهش، از نوع تحقیقات میدانی می باشد.

ابزارهای پژوهش

به منظور جمع آوری اطلاعات مربوط به متغیرهای پژوهش از دو پرسشنامه ذیل استفاده گردید.

مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی

برای سنجش خطرپذیری از مقیاس خطر نوجوانان ایرانی استفاده شد این مقیاس شامل ۳۸ گویه می باشد که میزان گرایش به خطر را در نوجوانان بررسی می کند و از گزینه کلاماً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت درجه بندی شده است. این مقیاس در پژوهش محمدی (۱۳۸۹) پایای و روایی مطلوب را کسب نموده است.

پرسشنامه طر حواره های ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۸)

این پرسشنامه در سال ۱۹۹۰ توسط یانگ ساخته شد. این پرسشنامه ۷۵ سوال دارد و برای سنجش ۱۵ طر حواره طراحی شده است. این طر حواره ها عبارتند از: محرومیت هیجانی، رها شدگی / بی ثباتی، بی اعتمادی / بد رفتاری، نقص / شرم، انزوای اجتماعی / بیگانگی، شکست، وابستگی / بی کفایتی، آسیب پذیری در برابر ضرر یا بیماری، خود تحول نیافته / گرفتار، اطاعت، ایثار، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه / عیب جویی افراطی، استحقاق / بزرگ منشی، خویشتن داری و خود انضباطی ناکافی. برای نمره گذاری این پرسشنامه هر ماده بر روی یک مقیاس ۵ درجه ای نمره گذاری می شود (لقاء برازنده، ۱۳۸۵). پایایی هر یک از طر حواره ها با استفاده از آلفای کرونباخ اندازه گیری شده است. بر این اساس پایایی طر حواره ۰/۸۷ به دست آمده است (آهی، ۱۳۸۴) به نقل از لطفی، (۱۳۸۵).

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده ها نسبت به نوع متغیرهای تحقیق از روش های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره) و برای تبیین فرضیات تحقیق از روش های استنباطی پارامتریک (آزمون ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون) بر اساس نرم افزار آماری SPSS21^۳ استفاده شده است.

1 - Young, J.E,

2 - Taylor

3 - Stastical pakager for the social sciences

یافته ها

جدول ۱ شاخص های توصیفی و روانسنجی ابزارهای پژوهش

متغیر	ابعاد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد	آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر
گرایش به خشونت		۳۸	۱۹۰	۵۵/۳۸	۱۲/۸۲	۰/۹۰۱
طرحواره های ناسازگار اولیه	محرومیت هیجانی	۴	۲۴	۱۱/۲۵	۴/۴۴	۰/۷۲۹
	رهاشدگی	۰	۲۳	۱۲/۳۷	۴/۵۹	۰/۶۹۶
	بی اعتمادی/بدرفتاری	۰	۲۵	۱۳/۳۳	۴/۲۴	۰/۶۲۴
	انزوای اجتماعی/بیگانگی	۰	۲۵	۱۱/۶۶	۴/۶۹	۰/۷۲۰
	نقص/شرم	۵	۲۵	۹/۵	۴/۰۷	۰/۷۴
	شکست	۵	۲۵	۱۰/۱۴	۴/۲	۰/۷۲۸
	وابستگی/بی کفایتی	۴	۲۳	۹/۲۶	۴/۱۱	۰/۷۵۴
	آسیب پذیری در برابر ضرر و بیماری	۵	۲۱	۱۱/۶۵	۴/۱۶	۰/۶۸۹
	گرفتار	۵	۲۱	۱۰/۵	۳/۹۱	۰/۶۸۳
	اطاعت	۵	۲۳	۱۰/۵۱	۴/۲۸	۰/۷۱۳
	ایثار	۵	۲۵	۱۲/۶۹	۴/۲۷	۰/۶۸
	بازداری هیجانی	۵	۲۴	۱۲/۹۹	۴/۶۷	۰/۷۰۲
	معیارهای سرسختانه	۵	۲۵	۱۵/۲	۴/۴	۰/۶۶۵
	استحقاق	۵	۲۵	۱۴/۱۶	۴/۲۶	۰/۶۴۲
	خویشتن داری/خودانضباطی ناکافی	۵	۲۴	۱۳/۱۴	۳/۹۹	۰/۵۳۸
طرحواره های ناسازگار اولیه	۹۵	۲۸۸	۱۷۸/۳۹	۴۰/۱۳	۰/۹۳۲	

جدول ۲ ضریب همبستگی طرحواره های ناسازگار اولیه و گرایش خشونت

متغیر	طرحواره های ناسازگار اولیه	گرایش به خشونت
۱- طرحواره های ناسازگار اولیه	۱	
خشونت	۰/۳۳۴**	۱
*p<0/05, **p<0/01		

جدول ۲ ضریب همبستگی موارد مطالعه را نشان می دهد. مندرجات این جدول حاکی از آن است که بین طرحواره های ناسازگار اولیه با گرایش به خشونت همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد (R= 0.334 , P<0/01). همچنین جهت بررسی نقش پیش بینی کنندگی طرحواره های ناسازگار اولیه در گرایش به خشونت، نتایج تحلیل رگرسیون چند گانه استاندارد به روش همزمان در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳ ضرایب رگرسیون مدل پیش بینی گرایش به خشونت بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه

Collinearity Statistics		اهمیت آماری (p)	T	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد		متغیر
VIF	Tolerance				B	انحراف استاندارد	
۱/۱۴۷	۰/۸۷۲	۰/۰۰۳	۲/۹۹	۰/۲۰۳	۰/۰۲۲	۰/۰۶۵	طرحواره های ناسازگار اولیه

با توجه به نتایج جدول ۳ گرایش به خشونت بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه قابل پیش بینی است و هر چه طرحواره های ناسازگار اولیه افزایش یابد، گرایش به خشونت افزایش خواهد یافت و رابطه مستقیم با یکدیگر دارند.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی پیش بینی خشونت بر اساس طرحواره ناسازگار اولیه نوجوانان بود. نتایج جدول نشان داد خشونت بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه قابل پیش بینی است و هر چه طرحواره های ناسازگار اولیه افزایش یابد، گرایش به خشونت افزایش خواهد یافت و رابطه مستقیم با یکدیگر دارند. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش های بابایی (۱۳۹۷)، رجبی، یوسفی مقدم

و اصلانی (۱۳۹۷)، مقدم فر و شاه نظری (۱۳۹۶)، یانگ^۱ (۲۰۱۲)، باس و دانته (۲۰۱۱)، دی بو^۲ (۲۰۰۹)، همسو و هماهنگ می باشد. در تبیین یافته های پژوهش حاضر می توان گفت که گرایش به خشونت، به عنوان یکی از عملکردهای روان شناختی زندگی اجتماعی، عملی است که موجب آزار، سرخوردگی و شرمساری در طرف دیگری شود. همچنین خشونت، عمدتاً به دو شکل خشونت های فیزیکی و غیر فیزیکی مشاهده می شود. خشونت های فیزیکی مانند کتک زدن، حمله کردن و آسیب جسمی و خشونت های غیر فیزیکی مانند: توهین، تحقیر، نادیده گرفته شدن، طرد شدن خیانت و سوءاستفاده جنسی، مالی و عاطفی به گونه ای که مورد پذیرش مخاطب و رابطه نمی باشد (معین، ۱۳۹۸). طرحواره های ناسازگار اولیه نیز، درون مایه ها یا الگوهای فراگیر و عمیق درباره خود و دیگران هستند که به شدت ناکارآمدند این طرحواره ها از خاطرات، هیجان ها، شناخت واره ها^۳ و احساس های بدنی تشکیل شده اند. آن ها در طی دوران کودکی به وجود می آیند و در طول زندگی پیچیده تر می شوند، بازنمایی های دقیق^۴ از محیط پیرامون ایجاد می کنند و در بزرگسالی تا حدودی بازتابی دقیق از محیط زندگی اولیه محسوب می شوند. طرحواره های ناسازگار اولیه به عنوان بخشی از سائق انسان، برای بقاء خود می جنگند و نقش عمده ای در چگونگی تفکر، احساس و ارتباط با دیگران ایفاء می کنند. وقتی افراد با محیط هایی روبرو می شوند که یادآور محیط های دوران کودکی آن هاست، طرحواره هایشان برانگیخته می شوند و به محض بروز چنین اتفاقی، فرد مورد هجوم و سیطره عواطف منفی شدید قرار می گیرد. طرحواره های ناسازگار اولیه، الگوهای هیجانی و شناختی خود-آسیب رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در ذهن شکل گرفته اند و در سیر زندگی تکرار می شوند. یانگ معتقد است که رفتارهای ناسازگار در پاسخ به طرحواره به وجود می آیند. بنابراین، رفتارها از طرحواره نشات می گیرند، ولی بخشی از طرحواره محسوب نمی شوند. به گفته یانگ طرحواره دارای ابعاد هیجانی، احساسات بدنی، خاطرات و شناخت واره ها است و سیستم های متفاوتی برای ضبط هر یک از این موارد در مغز وجود دارد (حمیدپور، ۱۳۸۷). بنابراین می توان دریافت که از دیدگاه علمی و پیشینه پژوهش نیز گرایش به خشونت با توجه به ماهیت روانشناختی خود با طرحواره های ناسازگار اولیه مرتبط بوده و قابل پیش بینی است.

پیشنهاد های کاربردی

نتایج نشان داد گرایش به خشونت بر اساس طرحواره ناسازگار اولیه قابلیت پیش بینی دارد فلذا پیشنهاد می شود در مدارس در جهت جلوگیری از گرایش به خشونت به طرحواره ناسازگار اولیه توجه شود و آموزش های لازم در این زمینه داده شود.

منابع

بابایی، انیسه (۱۳۹۷) پیش بینی تعارضات زناشویی زنان در گیر خشونت خانگی بر اساس طرحواره های جنسی، عملکرد جنسی و رضایت جنسی. مجله وان پرستاری ۵(۶): ۱۶-۲۳

رجبی، غلامرضا، اصلانی، خالد (۱۳۹۷). ارزیابی مدل افسردگی و رضایت زناشویی زنان بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه و سبک های مقابله ای شوهران مبتلا به مواد افیونی. مجله تازه ها و پژوهش های مشاوره. ۱۷-۶۵-۹۵.

گنجی، حمزه (۱۳۹۶). بهداشت روانی. تهران: نشر ارسبارن.

1 - Young M

2 - de boa. B

3- Cognition

4- Representation

سیموس، گریگوری (۱۳۸۳). درمان شناختی - رفتاری. ترجمه سید احمد جلالی، آریو روحانی، مریم پور امینی. تهران: پادرا.
مقدم فر، نصیره، شاه نظری، مهدی (۱۳۹۶). بررسی نقش حمایت اجتماعی و طرحواره های ناسازگار اولیه در پیش بینی رضایت
زناشویی زنان متأهل فصلنامه پژوهش پرستاری. ۵۳-۶۰.

- Byers, E.S., & MacNeil, S. (2006). Further validation of the interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 32(1), 53-69.
- Dienye, P. O., & Gbeneol, P. K. (2009). Domestic violence against men in primary care in Nigeria. *American Journal of Men's Health*, 3(4), 333-339.
- Taylor, (2005). A Brief Introduction to Schema Focused Therapy. Available in, http://www.adobe.com/rdrmessage_onlineforms_ENU.
- Young JE. (2014). Young parenting inventory. New York: Cognitive Therapy Center of New York. 1994.
- Young, M.E. Long, L.L. (2006). *Counseling and therapy for couples*, brook / cole publishny company